

Struktura bilance banke

Marević, Adrijana

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Dubrovnik / Sveučilište u Dubrovniku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:155:421204>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-19**

SVEUČILIŠTE U DUBROVNIKU
UNIVERSITY OF DUBROVNIK

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Dubrovnik](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

SVEUČILIŠTE U DUBROVNIKU
STRUČNI STUDIJ FINANCIJSKI MEDNADŽMENT

ADRIJANA MAREVIĆ

STRUKTURA BILANCE BANKE
ZAVRŠNI RAD

Dubrovnik, srpanj, 2018.

SVEUČILIŠTE U DUBROVNIKU
STRUČNI STUDIJ FINANCIJSKI MENADŽMENT

STRUKTURA BILANCE BANKE
ZAVRŠNI RAD

Predmet: Bankarstvo

Studij: Preddiplomski stručni studij

Studijski smjer: Financijski menadžment

Mentor: mr.sc. Ivana Kraljević Radalj

Student: Adrijana Marević

Indeks: 97-III/STR-PS

Stupanj studija: Preddiplomski-trogodišnji

Dubrovnik, srpanj, 2018.

SADRŽAJ

SAŽETAK	5
SUMMARY	6
1. UVOD	7
1.1. Definicija problema	7
1.2. Cilj rada.....	7
1.3. Metode rada	7
1.4. Struktura rada	7
2. ZAKONSKA REGULATIVA FINACIJSKOG IZVJEŠTAVANJA ..	9
3. FINACIJSKI IZVJEŠTAJI BANAKA S POSEBNIM OSVRTOM NA BILANCU	12
3.1. Pojam i vrste finacijskih izvještaja	12
3.2. Bilanca	13
3.3. Račun dobiti i gubitka	16
3.4. Bilješke uz finacijske izvještaje	19
3.5. Izvještaj o novčanim tokovima	20
3.6. Izvještaj o promjenama kapitala.....	25
3.7. Izvještaj o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti	27
4. ANALIZA FINACIJSKIH IZVJEŠTAJA S POSEBNIM OSVRTOM NA BILANCU BANKE	28
4.1. Definiranje analize finacijskih izvještaja	28
4.2. Instrumenti analize finacijskih izvještaja	29
4.2.1. Komparativni finacijski izvještaji i postupak horizontalne analize	29
4.2.2. Strukturni finacijski izvještaji i postupak vertikalne analize	29
4.2.3. Pokazatelji finacijske analize	30
5. BILANCA NA PRIMJERU BANAKA RAZLIČITIH VELIČINA	34
5.1. O odabranom uzorku banaka	34

5.2. Prikaz strukture bilance na odabranom uzorku	35
6. ZAKLJUČAK.....	40
LITERATURA	42
POPIS SLIKA.....	44
POPIS TABLICA	44

SAŽETAK

Financijski izvještaji koje je banka dužna sastavljati za svaku godinu daju odgovor na pitanja o poslovanju u određenom periodu na temelju čega se može zaključiti koliko se racionalno upravljalo poslovanjem. U ovom će se završnom radu prikazati struktura bilance banke, i to ne samo teoretski, nego i na praktičnom primjeru banaka različitih veličina. Pri tome će se u obzir uzeti Splitska banka i Zagrebačka banka. Analizom strukture bilance vezane za imovinu, obveze, kapital i rezerve pokazat će se koje su pozicije identične, a u kojima se razlikuju promatrane banke.

Ključne riječi: financijski izvještaji, bilanca, Splitska banka, Zagrebačka banka

SUMMARY

The financial statements a bank has to compile for each year give an answer to business issues over a given period, based on which it can be inferred how rationally the business was managed. In this paper, we will present the structure of the balance sheet of the bank, not only theoretically, but also on the practical example of banks of different sizes. Splitska banka and Zagrebačka banka will be taken into consideration. Analyzing the balance sheet structure related to assets, liabilities and reserves will show the positions that are identical for observed banks and in which they differ.

Key words: financial statements, balance sheet, Splitska banka, Zagrebačka banka

1. UVOD

1.1. Definicija problema

S obzirom na činjenicu da nam podaci koji se nalaze u financijskim izvještajima govore o poslovanju banaka u cjelini, u tom je smjeru definiran i problem istraživanja. Problem istraživanja predstavlja princip sastavljanja bilance za banke.

1.2. Cilj rada

Budući da se poslovanje banke najbolje očituje preko podataka u financijskim izvještajima, a financijski položaj u podacima bilance, upravo se u tim odrednicama krije i cilj ovog rada. Slijedom prethodno navedenog, cilj rada jest objasniti i prikazati pravila sastavljanja bilance na praktičnom primjeru, pri čemu će se u obzir uzeti banke različite veličine.

1.3. Metode rada

Metode rada koje će se koristiti prilikom izrade završnog rada su:

- analiza,
- sinteza,
- deskripcija,
- kompilacija.

Teorijski okvir teme temeljit će se na pretraživanju i proučavanju relevantne literature vezane za financijske izvještaje banaka. Analizom i deskripcijom dostupne literature iznijet će se najvažnije teorijske postavke koje se odnose na strukturu bilance. Navedene će se spoznaje primijeniti na postupak sastavljanja bilance, što znači da će se praktični dio povezati s teorijskim i na taj način zaokružiti završni rad.

1.4. Struktura rada

Ovaj će se rad sastojati od šest poglavlja. Namjena uvodnog dijela je uvesti čitatelja u problematiku koja će se provlačiti kroz cijeli završni rad, pri čemu će se nekoliko redaka posvetiti definiranju problema i cilja rada, ali i metodama koje će se u radu koristiti te ukratko

prikazati sadržaj završnog rada. U drugom poglavlju razmatrat će zakonska regulativa financijskog izvještavanja banaka. Treće poglavlje odnosi se na financijske izvještaje banaka. U četvrtom poglavlju prikazat će se analiza financijskih izvještaja banaka s posebnim osvrtom na bilancu, a nakon toga slijedi praktični dio u kojem će se prikazati struktura bilance banaka različitih veličina. U zaključnom dijelu povezat će se teorijski i praktični dio rada.

2. ZAKONSKA REGULATIVA FINANCIJSKOG IZVJEŠTAVANJA

Obveza sastavljanja financijskih izvještaja regulirana je zakonskim i podzakonskim aktima koji tretiraju problematiku računovodstva poduzetnika, fizičkih i pravnih osoba. U tom je smislu važno spomenuti:

- *Zakon o računovodstvu,*
- *Pravilnik o strukturi i sadržaju godišnjih financijskih izvještaja,*
- *Pravilnik o načinu vođenja registra godišnjih financijskih izvještaja, te načinu primanja i postupku provjere potpunosti i točnosti godišnjih financijskih izvještaja i godišnjeg izvješća.*

Članak 5. *Zakona o računovodstvu* (2016) definira banke i štedne banke kao velike poduzetnike koji prelaze granične pokazatelja u minimalno dva od sljedeća tri uvjeta:

- ukupna aktiva 150 000 000 HRK,
- prihod 300 000 000 HRK,
- prosječno 50 radnika tijekom poslovne godine.

Sedma glava *Zakona o računovodstvu* (2016) definira koje su sve financijske izvještaje dužne sastavljati pravne i fizičke osobe, a o čemu će više biti riječi u narednom poglavlju. Ovdje je još potrebno naglasiti da godišnji financijski izvještaji moraju prikazati realni financijski položaj i uspješnost poslovanja poduzetnika. Sastavljanje godišnjih financijskih izvještaja dio je računovodstvenih poslova i poduzetnik ih je dužan sastavljati sukladno navedenom Zakonu i ostalim podzakonskim aktima koji proizlaze iz Zakona. Ukoliko poduzetnik sastavljanje financijskih izvještaja povjeri drugim fizičkim ili pravnim osobama, one moraju biti licencirane na temelju posebnom zakona, s tim da je poduzetnik i dalje u potpunosti odgovoran za ono što se u njima prikazuje.

Nadalje, na temelju *Zakona o računovodstvu* (2016) financijski izvještaji, konsolidirani i godišnji, smatraju se računovodstvenom dokumentacijom i moraju biti:

- točni,
- potpuni,
- provjerljivi,
- razumljivi,

- zaštićeni od oštećenja i promjena.

Pravilnikom o strukturi i sadržaju godišnjih financijskih izvještaja (2015) propisuju se struktura i sadržaj godišnjih financijskih izvještaja za poduzetnike, pravne i fizičke osobe koje su ih dužne sastavljati prema odredbama navedenog Pravilnika i *Zakona o računovodstvu*. Sastavljaju se sljedeći financijski izvještaji:

- bilanca,
- račun dobiti i gubitka,
- bilješke uz financijske izvještaje,
- izvještaj o novčanim tokovima po direktnoj ili indirektnoj metodi,
- izvještaj o promjenama kapitala,
- izvještaj o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti.

Prema *Pravilniku o načinu vođenja Registra godišnjih financijskih izvještaja, te načinu primanja i postupku provjere potpunosti i točnosti godišnjih financijskih izvještaja i godišnjeg izvješća (2015)* standardni dokumenti u Registru su:

- bilanca,
- račun dobiti i gubitka s izvještajem o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti,
- izvještaj o novčanim tokovima,
- izvještaj o promjenama kapitala i
- dodatni podaci za statističke i druge potrebe.

S druge strane, nestandardni bi dokumenti uključivali:

- bilješke uz godišnje financijske izvještaje i konsolidirane godišnje financijske izvještaje,
- godišnje izvješće koje sadrži:
 - godišnji financijski izvještaj za izvještajno razdoblje uključujući i revizorsko izvješće ako je propisana obveza revizije sukladno članku 20. Zakona o računovodstvu,
 - izjavu o primjeni kodeksa korporativnog upravljanja sukladno članku 22. Zakona o računovodstvu,
 - izvještaj o plaćanjima u javnom sektoru sukladno članku 27. Zakona o računovodstvu,
 - izvješće posloводства,

- revizorsko izvješće s godišnjim financijskim izvještajem koji je bio predmet revizije,
- odluku o prijedlogu raspodjele dobiti ili pokriću gubitka,
- odluku o utvrđivanju godišnjega financijskog izvještaja,
- izjavu o neaktivnosti i
- obavijest radi javne objave o izmjeni prethodno predane dokumentacije za javnu objavu.

Sva se dokumentacija dostavlja elektronički i/ili na papiru Financijskoj agenciji. Budući da banke pripadaju velikim poduzetnicima, dužne su Financijskoj agenciji dostaviti:

- bilancu u standardnom obliku,
- račun dobiti i gubitka s pripadajućim izvještajem o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti u standardnom obliku,
- izvještaj o novčanim tokovima u standardnom obliku,
- izvještaj o promjenama kapitala u standardnom obliku,
- godišnje izvješće sa revizorskim izvješćem koje sadrži i financijske izvještaje koji su bili predmet revizije u nestandardnom obliku,
- odluku o utvrđivanju godišnjega financijskog izvještaja,
- odluku o prijedlogu raspodjele dobiti ili pokriću gubitka,
- referentnu stranicu potpisanu od strane osoba ovlaštenih za potpisivanje godišnjih financijskih izvještaja (Pravilnik o načinu vođenja Registra godišnjih financijskih izvještaja, te načinu primanja i postupku provjere potpunosti i točnosti godišnjih financijskih izvještaja i godišnjeg izvješća, 2015).

3. FINANCIJSKI IZVJEŠTAJI BANAKA S POSEBNIM OSVRTOM NA BILANCU

3.1. Pojam i vrste financijskih izvještaja

Sukladno *Zakonu o računovodstvu*, između ostalog, reguliraju se standardi financijskog izvještavanja, koje ih tijelo donosi te što su to uopće godišnji financijski izvještaji. Nadalje, razmatra se i problematika njihove:

- konsolidacije,
- revizije,
- javne objave,
- registra (*Zakon o računovodstvu*, 2015).

Najveći broj korisnih podataka o poslovanju neke banke može se pronaći u njenim financijskim izvještajima, pri čemu se kao osnovni zadatak računovodstva smatra prikupiti i analizirati te objaviti financijske podatke u elektronskom/tiskanom obliku kako bi svi zainteresirani mogli do njih lako doći. U tom je smislu cilj financijskog izvještavanja upravo pružanje ključnih podataka zainteresiranim korisnicima o financijskom položaju banke i (ne)uspješnosti poslovanja (Žager & Žager, 1999, str. 33).

Slika 1. Vrste financijskih izvještaja

Izvor: Žager, K. & Žager, L. (1999). *Analiza financijskih izvještaja*. Zagreb: Masmedia, str. 33.

Godišnji financijski izvještaji moraju pružiti realno financijsko stanje poslovanja banke, uključujući položaj i uspješnost poslovanja. Oni se čuvaju trajno u originalu. Revizorsko izvješće onih financijskih izvještaja koji podliježu reviziji sastoje se od:

- uvodnog dijela s financijskim izvještajima koji su predmet revizije i okvira financijskog izvještavanja,
- opisa opsega zakonske revizije,
- mišljenja revizora,
- pitanja na koja revizor želi ukazati,
- izjave o postojanju eventualnih pogreški (Zakon o računovodstvu, 2015).

Financijski se izvještaji razlikuju s obzirom na vrstu podataka koje pružaju, stoga se u tom smislu može govoriti o izvještajima koji ukazuju na:

- financijski položaj,
- financijsku uspješnost poslovanja,
- novčane tokove (Volarević & Varović, 2013, str. 130).

Vrlo su važne kvalitativna obilježja financijskih izvještaja te se velika pažnja posvećuje njihovoj:

- razumljivosti,
- važnosti,
- pouzdanosti,
- usporedivosti (Volarević & Varović, 2013, str. 131).

3.2. Bilanca

Bilanca prikazuje financijski položaj banke koji se određuje kao „*stanje i međuodnos imovine, obveza i kapitala određenog poduzeća*“ (Žager & Žager, 1999, str. 34). U tom smislu bilanca predstavlja sistematizirani pregled stanja imovine, kapitala i obveza na određeni datum i statički je financijski izvještaj (Volarević & Varović, 2013, str. 131).

Sastoji se od aktive i pasive. Aktiva predstavlja imovinu kojom banka raspolaže, a pasiva ukazuje na njeno podrijetlo, koje može biti vlastiti kapital i obveze. Pravilo je da je aktiva uvijek jednaka pasivi, odnosno imovinu čine kapital i obveze (Marinčić, 2013, str. 11).

Imovina uključuje sva sredstva koja ima poduzetnik „s ciljem ostvarivanja gospodarske odnosno ekonomske djelatnosti“ (Volarević & Varović, 2013, str. 27). Da bi se nešto okarakteriziralo kao imovina, mora ispunjavati nekoliko uvjeta, a to su:

- vjerojatnost da će buduće ekonomske koristi pritijecati u društvo, odnosno da bi buduća ekonomska korist postojala, imovina se može:
 - iskoristiti za proizvodnju dobara i usluga koje će se kasnije staviti na prodaju,
 - razmijeniti za drugu imovinu,
 - iskoristiti za podmirivanje obveza, tj. biti raspodijeljena vlasnicima,
- imovina se može iskazati u novcu,
- poduzetnik ima kontrolu nad resursom (Vašiček, n.d.).

S obzirom na likvidnost, imovina se može podijeliti na:

- dugotrajnu, i to:
 - fiksnu imovinu,
 - stalnu imovinu,
 - osnovna sredstva,
- kratkotrajnu, i to:
 - tekuću imovinu,
 - obrtnu imovinu (Perčević, n.d.).

Dugotrajna imovina definira se kao imovina koja će se pretvoriti u novac u periodu dužem od godine dana, tj. neće se utrošiti u jednom poslovnom ciklusu. S druge strane, kratkotrajna imovina utrošit će se u jednom poslovnom ciklusu, odnosno pretvorit će se u novac u periodu kraćem od godine dana. Izvori imovine pokazatelji su podrijetla imovine i razvrstavaju se s obzirom na vlasništvo na vlastite i tuđe izvore te s obzirom na rok dospijeca na kratkoročne, dugoročne i trajne izvore (Vašiček, n.d.).

Obveze predstavljaju tuđi izvor financiranja i mogu biti kratkoročne i dugoročne. Podmiruju se na sljedeće načine:

- plaćanjem novcem,
- prijenosom druge imovine,
- pružanjem usluga,
- zamjenom jedne obveze drugom,

- pretvaranjem obveze u glavnicu (Vašiček, n.d.).

Kapital je vlastiti izvor imovine te kao takav predstavlja trajni izvor. U teoriji „*kapital čini uloženi i zarađeni kapital, a može se povećati dodatnim ulaganjima ili zadržavanjem zarade i smanjiti raspodjelom vlasnicima ili ostvarenim gubicima*“ (Žager & Žager, 1999, str. 39).

Kada se radi o bankama, bilanca ima određene specifičnosti. Stavke koje bi trebala sadržavati bilanca banke prikazani su u Tablici 1.

Tablica 1. Skraćeni prikaz bilance banaka

Oznaka pozicije	AKTIVA	PASIVA	Oznaka pozicije
	Imovina	Obveze	
1.	Gotovina i depoziti kod HNB-a	Kreditni od financijskih institucija	1.
2.	Depoziti kod kreditnih institucija	Depoziti	2.
3.	Trezorski zapisi MF-a i blagajnički zapisi HNB-a	Ostali krediti	3.
4.	Vrijednosni papiri i drugi financijski instrumenti koji se drže radi trgovanja	Derivatne financijske obveze i ostale financijske obveze kojima se trguje	4.
5.	Vrijednosni papiri i drugi financijski instrumenti raspoloživi za prodaju	Izdani dužnički vrijednosni papiri	5.
6.	Vrijednosni papiri i drugi financijski instrumenti koji se drže do dospijeca	Izdani podređeni instrumenti	6.
7.	Vrijednosni papiri i drugi financijski instrumenti kojima se aktivno trguje, a vrednuju se prema fer vrijednosti kroz RDG	Izdani hibridni instrumenti	7.
8.	Derivatna financijska imovina	Kamate, naknade i ostale obveze	8.
9.	Kreditni financijskim institucijama	UKUPNO OBVEZE (1 + 2 + 3 do 8)	B
		Kapital	
10.	Kreditni ostalim komitentima	Dionički kapital	1.
11.	Ulaganja u podružnice, pridružena društva i zajedničke pothvate	Dobit (gubitak) tekuće godine	2.
12.	Preuzeta imovina	Zadržana dobit (gubitak)	3.
13.	Materijalna imovina (minus amortizacija)	Zakonske rezerve	4.

14.	Kamate, naknade i ostala imovina	Statutarne i ostale kapitalne rezerve	5.
A	UKUPNA IMOVINA (1 + 2 + 3 do 14)	Nerealizirani dobitak/(gubitak) s osnove vrijednosnog usklađivanja financijske imovine raspoložive za prodaju	
		UKUPNO KAPITAL (1 + 2 + 3 do 7)	C
		UKUPNO OBVEZE I KAPITAL (B + C)	D

DODATAK BILANCI

Popunjavaju samo kreditne institucije koje sastavljaju konsolidirane financijske izvještaje, a obuhvaća ukupni kapital, kapital raspoloživ dioničarima matičnog društva i manjinski udjel.

Izvor: obrada autora prema Narodne novine (2017). *Odluka o strukturi i sadržaju godišnjih financijskih izvještaja kreditnih institucija*. Narodne novine d.d., Zagreb, br. 30.

Prema podacima prikazanim u Tablici 1 može se uočiti da se bilanca banaka sastoji od aktive i pasive. Aktivu predstavlja imovina s oznakom pozicije A. Glavne stavke imovine su sve pozicije označene u tablici brojevima od 1 do 14 i njihov zbroj čini ukupnu imovinu. Vrijednost aktive mora biti jednaka vrijednosti pasive. Pasivu bilance banaka čine obveze i kapital, pri čemu je pozicija ukupnih obveza označena slovom A, a ukupnog kapitala slovom B. Zbroj vrijednosti pozicija ukupnih obveza i ukupnog kapitala čini pasivu bilance, odnosno ukupne obveze i kapital koji nose slovo D kao oznaku pozicije.

3.3. Račun dobiti i gubitka

Račun dobiti i gubitka odnosi se na financijski izvještaj utemeljen na pokazivanju uspješnosti poslovanja tvrtke kroz izvjesni vremenski period. U računu dobiti i gubitka prikazani su svi prihodi i rashodi te ostvareni financijski rezultat u promatranom periodu. Preko računa dobiti i gubitka može se saznati je li banka profitabilna ili ne. Kao što se može i zaključiti po samom nazivu, sastoji se od prihoda, rashoda te financijskog rezultata, pri čemu vrijedi da banka posluje s dobiti ako su prihodi veći od rashoda, odnosno u gubitku ako su rashodi veći od primitaka (Žager & Žager, 1999, str. 47).

Prihodi su posljedica povećanja imovine ili smanjenja obveza u onom dijelu koji vrši utjecaj na promjene u visini kapitala, a najčešće su vezani uz realizaciju poslovnih učinaka. Slika 2

prikazuje kako se prihodi dijele s obzirom na činjenicu da se mogu javljati redovito i povremeno (Žager & Žager, 1999, str. 47).

Slika 2. Podjela prihoda

Izvor: Žager, K. & Žager, L. (1999). *Analiza financijskih izvještaja*. Zagreb: Masmedia, str. 47.

Banke će ostvariti financijske prihode u uvjetima viška novčanih sredstava koje posjeduju, međutim hoće li oni biti značajni ili ne ovisi o poslovnim odlukama uprave i spremnosti na tržišni rizik. „Izvanredni prihodi pojavljuju se povremeno i nastaju zbog izvanrednih poslovnih okolnosti zbog čega ne utječu značajnije na ukupni prihod“ (Volarević & Varović, 2013, str. 54).

Rashodi su u pravilu negativna kategorija financijskog rezultata, a posljedica su smanjenja imovine ili povećanja obveza, čime utječu na smanjenje kapitala. U rashode se ubraja sve ono što je nužno u stvaranju poslovnih učinaka, poput:

- sirovina,
- materijala,
- ljudskog rada,
- energije i sl.

Podjela rashoda slijedi podjelu prihoda kao što je prikazano na Slici 3 (Žager & Žager, 1999, str. 48).

Slika 3. Podjela rashoda

Izvor: Žager, K. & Žager, L. (1999). *Analiza financijskih izvještaja*. Zagreb: Masmedia, str. 48.

Poslovni rashodi čine većinu rashoda i trebali bi biti manji od poslovnih jer se u suprotnom mora posuđivati novac, što se negativno odražava na likvidnost (Volarević & Varović, 2013, str. 56). S druge strane, financijski rashodi nastaju zbog trošenja tuđeg novca, a njegov iznos reflektira učinkovitost vođenja financijske politike. Kamate su najčešći rashodi. Osim financijskih i poslovnih rashoda pojavljivaju se i izvanredni rashodi koji se odnose na smanjenje vrijednosti imovine ili povećanje obveza, a najčešće se radi o:

- otuđenju imovine,
- kaznama,
- štetama,
- ispravcima rashoda iz proteklih razdoblja i sl. (Žager & Žager, 1999).

Kod banaka postoje neke specifičnosti u sastavljanju računa dobiti i gubitka, što prikazuje Tablica 2.

Tablica 2. Račun dobiti i gubitka za banke

Oznaka pozicije	RAČUN DOBITI I GUBITKA		Oznaka pozicije
1.	Kamatni prihodi	Prihodi od ulaganja u podružnice, pridružena društva i zajedničke pothvate	14.
2.	(Kamatni troškovi)	Prihodi od ostalih vlasničkih ulaganja	15.
3.	Neto kamatni prihod (1-2)	Dobit/(gubitak) od obračunatih tečajnih razlika	16.

4.	Prihodi od provizija i naknada	Ostali prihodi	17.
5.	(Troškovi provizija i naknada)	Ostali troškovi	18.
6.	Neto prihod od provizija i naknada (4 – 5)	Opći administrativni troškovi i amortizacija	19.
7.	Dobit/(gubitak) od ulaganja u podružnice, pridružena društva i zajedničke pothvate	Neto prihod od poslovanja prije vrijednosnih usklađivanja i rezerviranja za gubitke (3 + 6 + 7 + 8 + 9 + 10 + 11 + 12 + 13 + 14 + 15 + 16 + 17 – 18 – 19)	20.
8.	Dobit/(gubitak) od aktivnosti trgovanja	Troškovi vrijednosnih usklađivanja i rezerviranja za gubitke	21.
9.	Dobit/(gubitak) od ugrađenih derivata	Dobit/(gubitak) prije oporezivanja (20 – 21)	22.
10.	Dobit/(gubitak) od imovine kojom se aktivno ne trguje, a koja se vrednuje prema fer vrijednosti kroz RDG	Porez na dobit	23.
11.	Dobit/(gubitak) od aktivnosti u kategoriji imovine raspoložive za prodaju	Dobit (gubitak) tekuće godine (22 – 23)	24.
12.	Dobit/(gubitak) od aktivnosti u kategoriji imovine koja se drži do dospijeca	Zarada po dionici	25.
13.	Dobit/(gubitak) proizišao iz transakcija zaštite		
DODATAK RAČUNU DOBITI I GUBITKA			
Popunjavaju samo kreditne institucije koje sastavljaju konsolidirane financijske izvještaje, a obuhvaća dobit (gubitak) tekuće godine, pripisan dioničarima matičnog društva, manjinski udjel.			

Izvor: obrada autora prema Narodne novine (2017). *Odluka o strukturi i sadržaju godišnjih financijskih izvještaja kreditnih institucija*. Narodne novine d.d., Zagreb, br. 30.

3.4. Bilješke uz financijske izvještaje

Bilješke uz financijske izvještaje sadrže sve ostale informacije važne za procjenu poslovanja, kao što su:

- informacije o osnovi priprema financijskih izvještaja i o specifičnim računovodstvenim politikama koje se koriste za značajne transakcije i događaje,
- sve obavezne informacije koje drugdje nisu uključene,

- dodatne informacije kojih nema u temeljnim financijskim izvještajima, ali su nužne za transparentnost poslovanja.

Navedene bilješke poželjno je prezentirati na način da je svaka stavka u bilanci, računu dobiti i gubitka te u izvještaju o novčanim tokovima povezana s informacijama u bilješkama (Alexander & Nobes, 2010, str. 110).

Banke u bilješkama uz financijske izvještaje moraju sastaviti podatke o:

- *„garancijama,*
- *akreditivima,*
- *mjenicama,*
- *okvirnim kreditima i obvezama financiranja,*
- *ostalim rizičnim klasičnim izvanbilančnim stavkama,*
- *budućnosnicama,*
- *opcijama,*
- *ugovorima o razmjeni,*
- *forwardima,*
- *ostalim izvedenicama“.*

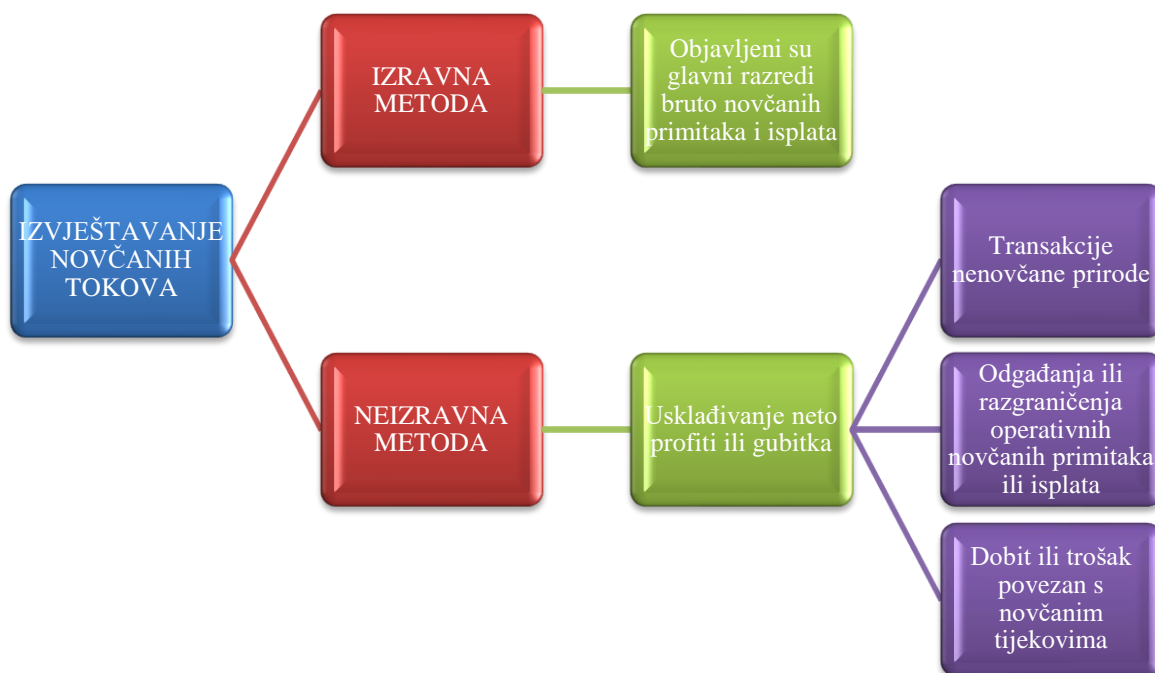
Sve su kreditne institucije dužne još navesti i:

- ukupan iznos naknada koji za određenu financijsku godinu naplaćuje samostalni revizor ili revizorsko društvo za zakonski propisanu reviziju godišnjih financijskih izvještaja,
- ukupan iznos naknada za druge usluge koje revizorsko društvo može obavljati u skladu sa zakonom kojim se uređuje poslovanje kreditnih institucija,
- ukupan iznos izdataka za istraživanje i razvoj koji su osnova za dodjelu državne potpore (Odluka o strukturi i sadržaju godišnjih financijskih izvještaja kreditnih institucija, 2017).

3.5. Izvještaj o novčanim tokovima

Odgovarajuća likvidnost i raspoloživost novca ključ su uspješnog poslovanja. Račun dobiti i gubitka te bilanca ne pružaju odgovarajuće podatke o navedenim faktorima. U tom je smislu važno izdvojiti izvještaj o novčanim tokovima koji prikazuje kretanje novca tijekom razdoblja

izvještavanja, a na temelju kojeg se može predvidjeti potencijalno kretanja novca u budućnosti (Alexander & Nobes, 2010, str. 108)

Slika 4. Metode izvještavanja novčanih tokova

Izvor: Alexander, D. & Nobes, C. (2010). *Financijsko računovodstvo: međunarodni uvod*. Zagreb: Mate, str. 253.

Pozicije izvještaja o novčanim tokovima banaka prikazane su u Tablici 3 (skraćeni prikaz).

Tablica 3. Izvještaj o novčanim tokovima za banke

Oznaka pozicije	IZVJEŠTAJ O NOVČANIM TOKOVIMA		Oznaka pozicije
	DIREKTNA METODA	INDIREKTNA METODA	
	Poslovne aktivnosti	Poslovne aktivnosti	
1.	Neto novčani tokovi iz poslovnih aktivnosti	Novčani tokovi iz poslovnih aktivnosti prije promjena poslovne imovine	1.
2.	Neto (povećanje)/smanjenje poslovne imovine	Neto (povećanje)/smanjenje poslovne imovine	2.
3.	Neto (povećanje)/smanjenje poslovnih obveza	Neto (povećanje)/smanjenje poslovnih obveza	3.
4.	Neto priljev/(odljev) gotovine iz poslovnih aktivnosti prije plaćanja poreza na dobit (1 + 2 + 3)	Neto novčani tokovi iz poslovnih aktivnosti prije plaćanja poreza na dobit (1 + 2 + 3)	4.
5.	Plaćeni porez na dobit	Plaćeni porez na dobit	5.

6.	Neto priljev/(odljev) gotovine iz poslovnih aktivnosti (4 – 5)	Neto priljev/(odljev) gotovine iz poslovnih aktivnosti (4 – 5)	6.
	Ulagačke aktivnosti	Ulagačke aktivnosti	
7.	Neto priljev/(odljev) gotovine iz ulagačkih aktivnosti	Neto novčani tokovi iz ulagačkih aktivnosti	7.
	Financijske aktivnosti	Financijske aktivnosti	
8.	Neto priljev/(odljev) gotovine iz financijskih aktivnosti	Neto novčani tokovi iz financijskih aktivnosti	8.
9.	Neto priljev/(odljev) gotovine (6 + 7 + 8)	Neto povećanje/(smanjenje) gotovine i ekvivalenata gotovine (6 + 7 + 8)	9.
10.	Učinci promjene tečaja stranih valuta na gotovinu i ekvivalente gotovine	Učinci promjene tečaja stranih valuta na gotovinu i ekvivalente gotovine	10.
11.	Neto povećanje/(smanjenje) gotovine i ekvivalenata gotovine (9 + 10)	Neto povećanje/(smanjenje) gotovine i ekvivalenata gotovine (9 + 10)	11.
12.	Gotovina i ekvivalenti gotovine na početku godine	Gotovina i ekvivalenti gotovine na početku godine	12.
13.	Gotovina i ekvivalenti gotovine na kraju godine	Gotovina i ekvivalenti gotovine na kraju godine	13.

Izvor: obrada autora prema Narodne novine (2017). *Odluka o strukturi i sadržaju godišnjih financijskih izvještaja kreditnih institucija*. Narodne novine d.d., Zagreb, br. 30.

Glavne pozicije izvještaja o novčanim tokovima su:

- financijske aktivnosti,
- ulagačke aktivnosti,
- financijske aktivnosti,
- neto povećanje/(smanjenje) gotovine i ekvivalenata gotovine,
- gotovina i ekvivalenti na početku godine,
- gotovina i ekvivalenti na kraju godine.

Neto novčani tokovi iz poslovnih aktivnosti izvještaja o novčanim tokovima sastavljenom po izravnoj metodi uključuju:

- naplaćene kamate i slične primitke,
- naplaćene naknade i provizije,
- (plaćene kamate i slične izdatke),
- (plaćene naknade i provizije),

- (plaćeni troškovi poslovanja),
- neto dobiti/(gubici) od financijskih instrumenata po fer vrijednosti u računu dobiti i gubitka,
- ostali primici,
- (ostali izdaci).

Neto (povećanje)/smanjenje poslovne imovine izvještaja o novčanim tokovima sastavljenom po izravnoj metodi uključuje:

- depozite kod HNB-a,
- trezorske zapise MF-a i blagajničke zapise HNB-a,
- depozite kod financijskih institucija i kredita financijskim institucijama,
- kredite ostalim komitentima,
- vrijednosne papire i druge financijske instrumente koji se drže radi trgovanja,
- vrijednosne papire i druge financijske instrumente raspoložive za prodaju,
- vrijednosne papire i druge financijske instrumente kojima se aktivno ne trguje, a vrednuju se prema fer vrijednosti kroz RDG,
- ostalu imovinu.

Neto povećanje/(smanjenje) poslovnih obveza u izvještaju o novčanim tokovima sastavljenom po izravnoj metodi sadrži:

- depozite po viđenju,
- štedne i oročene depozite,
- izvedene financijske obveze i ostale obveze kojima se trguje,
- ostale obveze.

Neto priljev/(odljev) gotovine iz ulagačkih aktivnosti u izvještaju o novčanim tokovima sastavljenom po izravnoj metodi sadrži:

- primitke od prodaje/(plaćanja za kupnju) materijalne i nematerijalne imovine,
- primitke od prodaje (plaćanja za kupnju), ulaganja u podružnice, pridružena društva i zajedničke pothvate,
- primitke od naplate/(plaćanja za kupnju) vrijednosnih papira i drugih financijskih instrumenata koji se drže do dospijeca,
- primljene dividende,

- ostale primitke/(plaćanja) iz ulagačkih aktivnosti.

Neto priljev/(odljev) gotovine iz financijskih aktivnosti u izvještaju o novčanim tokovima sastavljenom po izravnoj metodi sastoji se od:

- neto povećanja/(smanjenja) primljenih kredita,
- neto povećanja/(smanjenja) izdanih dužničkih vrijednosnih papira,
- neto povećanja/(smanjenja) instrumenata dopunskog kapitala,
- premija na dionice,
- (isplaćene dividende),
- ostalih primitaka/(plaćanja) iz financijskih aktivnosti.

S druge strane, novčani tokovi iz poslovnih aktivnosti prije promjene poslovne imovine u izvještaju o novčanim tokovima sastavljenom po neizravnoj metodi sastoje se od sljedećih stavki:

- dobit/(gubitak) prije oporezivanja,
- ispravci vrijednosti i rezerviranja za gubitke,
- amortizacija,
- neto nerealizirana (dobit)/gubitak od financijske imovine i obveza po fer vrijednosti kroz RDG,
- (dobit)/gubitak od prodaje materijalne imovine,
- ostali (dobici)/gubici.

Neto (povećanje)/smanjenje poslovne imovine, kao i neto (povećanje)/smanjenje poslovnih obveza izvještaja o novčanim tokovima sastavljenom po neizravnoj metodi sastoji se od istih stavki kao i u slučaju izvještaja sastavljenog po izravnoj metodi.

Neto novčani tokovi od ulagačkih aktivnosti izvještaja o novčanim tokovima sastavljenom po neizravnoj metodi uključuju:

- primitke od prodaje/(plaćanja za kupnju) materijalne i nematerijalne imovine,
- primitke od prodaje/(plaćanja za kupnju) ulaganja u podružnice, pridružena društva i zajedničke pothvate,
- primitke od naplate/(plaćanja za kupnju) vrijednosnih papira i drugih financijskih instrumenata koji se drže do dospijeca,
- primljene dividende,

- ostale primitke/(plaćanja) iz ulagačkih aktivnosti.

Neto novčane tokove iz financijskih aktivnosti izvještaja o novčanim tokovima sastavljenom po neizravnoj metodi čine:

- neto povećanje/(smanjenje) primljenih kredita,
- neto povećanje/(smanjenje) izdanih dužničkih vrijednosnih papira,
- neto povećanje/(smanjenje) instrumenata dopunskoga kapitala,
- premije na dionice,
- (isplaćena dividenda)
- ostali primici/(plaćanja) iz financijskih aktivnosti (Odluka o strukturi i sadržaju godišnjih financijskih izvještaja kreditnih institucija, 2017).

3.6. Izvještaj o promjenama kapitala

Izvještaj o promjenama kapitala prikazuje promjene kapitala između dva datuma bilance, a odnosi se na:

- uloženi kapital,
- zarađeni kapital,
- ostalu sveobuhvatnu dobit.

S obzirom na strukturu razlikuje se:

- temeljni kapital,
- kapitalne rezerve,
- revalorizacijske vrijednosti,
- rezerve s osnove promjene fer vrijednosti,
- rezerve iz dobiti:
 - zakonske,
 - statutarne,
 - za otkup vlastitih dionica,
- zadržana dobit ili preneseni gubitak,
- dobit ili gubitak tekuće godine (Pravilnik o strukturi i sadržaju godišnjih financijskih izvještaja, 2015).

Izvještaj o promjenama kapitala koji sastavljaju banke specifičan je u pogledu sljedećih pozicija:

- dionički kapital,
- trezorske dionice,
- zakonske, statutarne i ostale rezerve,
- zadržana dobit (gubitak),
- dobit (gubitak) tekuće godine,
- nerealizirana dobit (gubitak) s osnove vrijednosnog usklađivanja financijske imovine raspoložive za prodaju,
- manjinski udjel,
- ukupno kapital i rezerve (Odluka o strukturi i sadržaju godišnjih financijskih izvještaja kreditnih institucija, 2017).

Tablica 4. Izvještaj o promjenama kapitala za banke

Naziv subjekta:		MB:						
Oznaka izvještaja:		OIB:						
5.	IZVJEŠTAJ O PROMJENAMA KAPITALA							
5.1.	Izvještaj o promjenama kapitala treba sadržavati sljedeće stavke:							
Redni broj	Vrsta promjene kapitala	Raspoloživo dioničarima matičnog društva						
		Dionički kapital	Trezorske dionice	Zakonske, statutarne i ostale rezerve	Zadržana dobit / gubitak	Dobit/gubitak tekuće godine	Nerealizirana dobit/gubitak s osnove vrijednosnog usklađivanja financijske imovine raspoložive za prodaju	Manjinski udjel
1.	Stanje 1. siječnja tekuće godine							
2.	Promjena računovodstvenih politika i ispravci pogrešaka							
3.	Prepravljeno stanje 1. siječnja tekuće godine (1.+2.)							
4.	Prodaja financijske imovine raspoložive za prodaju							
5.	Promjena fer vrijednosti portfelja financijske imovine raspoložive za prodaju							
6.	Porez na stavke izravno priznate ili prenijete iz kapitala i rezervi							
7.	Ostali dobiti i gubici izravno priznati u kapitalu i rezervama							
8.	Neto dobiti/gubici priznati izravno u kapitalu i rezervama (4.+5.+6.+7.)							
9.	Dobit/(gubitak) tekuće godine							
10.	Ukupno priznati prihodi i rashodi za tekuću godinu (8.+9.)							
11.	Povećanje/smanjenje dioničkog kapitala							
12.	Kupnja/prodaja trezorskih dionica							
13.	Ostale promjene							
14.	Prijenos u rezerve							
15.	Isplata dividende							
16.	Raspodjela dobiti (14.+15.)							
17.	Stanje na 31. 12. tekuće godine (3.+10.+11.+12.+13.+16.)							

Izvor: Narodne novine (2017). *Odluka o strukturi i sadržaju godišnjih financijskih izvještaja kreditnih institucija*. Narodne novine d.d., Zagreb, br. 30.

3.7. Izvještaj o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti

Izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti indicira na dio dobiti koji nastaje kao rezultat specifičnih procjena pozicija financijskih izvještaja. Konkretno, to za banke znači sljedeće:

- Promjena fer vrijednosti između dva izvještajna datuma kod financijske imovine raspoložive za prodaju priznaje se kroz ostalu sveobuhvatnu dobit, što izravno utječe na strukturu kapitala bankarskog sektora.
- Dobici i gubici od promjene fer vrijednosti vlasničkih instrumenata, pri čemu cilj nije bio ostvarivanje izravnih investicijskih dobitaka, prezentiraju se u sklopu ostale sveobuhvatne dobiti (Perčević & Hladika, 2012).

4. ANALIZA FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA S POSEBNIM OSVRTOM NA BILANCU BANKE

4.1. Definiranje analize financijskih izvještaja

Analiza financijskih izvještaja usmjerena je na brojčane financijske informacije i obuhvaća sljedeće komponente:

- financijske rezultate,
- financijske uvjete,
- financijske strukture i njihove promjene.

Prema tome, financijska bi analiza bila „proces u kojem se primjenjuju različita analitička sredstva i tehnike sa svrhom korištenja podataka iz financijskih izvještaja za učinkovito upravljanje“ (Marinčić, 2013, str. 24).

Analitička sredstva i tehnike u tom su smislu:

- komparativni financijski izvještaji koji omogućuju promatranje promjena u toku vremena,
- promatranje tendencija promjena pomoću serije indeksa,
- strukturni financijski izvještaji,
- analiza pomoću pokazatelja,
- specijalizirane analize u koje se ubrajaju primjerice:
 - predviđanje toka gotovine,
 - analiza promjena u financijskom poslovanju,
 - izvještaj o promjenama bruto profita,
 - analiza točke pokrića (Žager & Žager, 1999, 157).

„Analiza financijskih izvještaja ključna je u općoj analizi uspješnosti poslovanja i služi razumijevanju poslovanja koje je zapisano u financijskim izvještajima“ (Dečman, 2012, str. 450). Prema tome, predstavlja osnovne informacije na temelju kojih je moguće razmišljati u procesu donošenja odluka. Međutim, te informacije ne omogućuju razmatranje poslovanja u cjelini. Zato se može govoriti o važnosti pojedinih segmenata ukupne analize, npr. dugoročnog investitora zanimaju informacije o zaduženosti (Žager & Žager, 1999, str. 157).

4.2. Instrumenti analize financijskih izvještaja

Podaci iz financijskih izvještaja postaju podaci važni za upravljanje pomoću primjene različitih instrumenata i postupaka analize. Analiza predstavlja alat za podizanje kvalitete informacijama koje se nalaze u financijskim izvještajima. Zapravo se radi o tome kako upotrijebiti i interpretirati financijske izvještaje. Naime, većina važnih problema u kontekstu je sadržaja i obilježja originalnih podataka kako su pripremljeni ili objavljeni (Alexander & Nobes, 2010, str. 116).

4.2.1. Komparativni financijski izvještaji i postupak horizontalne analize

Komparativni financijski izvještaji temelj su postupka horizontalne analize i omogućavaju promatranje promjena tijekom više obračunskih razdoblja, pri čemu se jedna godina najčešće uzima kao baza, a ostale se promatraju u odnosu na nju. Na taj se način mogu uočiti tendencija i dinamika promjena pojedinih pozicija temeljnih financijskih izvještaja na temelju čega se donosi zaključak o kretanju pojave u odnosu na promatrani period (Šarlija, 2009).

Preporuka je da se uspoređuju pozicije za veći broj godina kako bi se mogle uočiti određene tendencije na temelju kojih će se donijeti kvalitetni poslovni planovi i odluke. Pozicije o kojima je u ovom slučaju riječ uključuju bilančne pozicije i pozicije računa dobiti i gubitka. Kod horizontalne se analize može pojaviti problem u tri slučaja:

- značajnije promjene u politici bilanciranja,
- promjene obračunskih sustava kod izrade financijskih izvještaja,
- inflacija.

„U tom je slučaju nužno uskladiti bitne stavke, što bi dalo smisao horizontalnoj analizi“ (Bolfek, et al., 2012, str. 158).

4.2.2. Strukturni financijski izvještaji i postupak vertikalne analize

Ova vrsta financijskih izvještaja podloga je vertikalnoj analizi, koja se odnosi na međusobno uspoređivanje elemenata financijskih izvještaja u periodu od jedne godine, a radi se na bilanci i računu dobiti i gubitka. Kod bilance se ukupna aktiva i pasiva izjednače sa 100, a onda se računaju udjeli pojedinih stavki koji čine aktivu i pasivu. Kod izvještaja o dobiti neto prodaja

ili ukupni prihodi izjednačavaju se sa 100 p ase, kao i kod bilance, računaju udjeli pojedinih stavki (Šarlija, 2009).

Vertikalna analiza osobito je važna u slučajevima inflacije zato što apsolutni brojevi ne govore mnogo sami za sebe. Strukturni su izvještaji stoga osobito korisni u sljedećim situacijama:

- prilikom komparacije financijskih izvještaja dvaju društava različitih veličina gdje komparacija apsolutnih iznosa nema smisla,
- u uvjetima visoke inflacije kada nije moguće komparirati apsolutne iznose (Ribarić Aidone, n.d.).

4.2.3. Pokazatelji financijske analize

Najveći dio podataka koji se koristi za analizu prema pokazateljima nalazi se u temeljnim financijskim izvještajima. Pokazatelji financijske analize korisni su u procesu poslovnog odlučivanja, a odabir pokazatelja koji će se računati ovisi o odluci koju treba donijeti (Vučemilović, n.d.).

U pokazatelje financijske analize ubrajaju se:

- pokazatelji likvidnosti,
- pokazatelji zaduženosti,
- pokazatelji aktivnosti,
- pokazatelji ekonomičnosti,
- pokazatelji profitabilnosti,
- pokazatelji investiranja (Šarlija, 2009).

Međutim, zbog specifičnosti poslovanja banaka u ovom će se radu problematizirati sljedeći pokazatelji:

- pokazatelji profitabilnosti:
 - ROA,
 - ROE,
 - neto kamatna marža,
 - mjerenje efikasnosti zaposlenika,

- ekonomska dodana vrijednost,
- pokazatelji kapitala:
 - stopa adekvatnosti kapitala,
 - RAROC,
 - RORAC,
- tržišni pokazatelji poslovanja banaka:
 - zarada po dionici,
 - cijene po dionici,
 - dividende po dionici,
 - dividendni prinos,
 - odnos cijene i zarada,
 - odnos isplate dividendi (Pavković, 2004).

4.2.3.1. Pokazatelji profitabilnosti

Pokazatelji profitabilnosti banke koriste se s ciljem kvantifikacije uspješnog, odnosno neuspješnog poslovanja banke. Mjerenje profitabilnosti banke najčešće koriste bankovni analitičari i uprava banke, pri čemu se to odnosi uglavnom na pokazatelje ROA i ROE (Pavković, 2004, str. 180).

ROA (*eng. return on assets*) se odnosi na stopu profitabilnosti prosječne ukupne imovine banke te reflektira sposobnost ostvarivanja dobiti uz angažman prosječne imovine banke kroz određeni vremenski period. ROA stavlja u odnos neto dobit i prosječnu ukupnu imovinu. Konkretnije, „ROA je bankovna dobit po kuni imovine izražen u lipama. Investiranje u dionice neke banke smatra se profitabilnim ako je ROA veći ili jednak jedan“ (Pavković, 2004, str. 181).

ROE (*eng. return on equity*) se odnosi na stopu profitabilnosti dioničkog kapitala banke, odnosno odražava prinos dioničarima banke. Ovaj pokazatelj stavlja u odnos neto dobit nakon oporezivanja i prosječni dionički kapital te mjeri povrat na dionički kapital tako da u lipama iskazuje bankovnu računovodstvenu dobit po kuni knjigovodstvenog (Pavković, 2004, str. 181). Pokazatelj ROE koristi se u analizi bankovne profitabilnosti i prepoznavanju specifičnih utjecaja faktora kao što su:

- kreditni rizik,

- rizik likvidnosti,
- rizik kamatnih stopa,
- operativni rizici,
- kapitalni rizici (Pavković, 2004, str. 181).

Neto kamatna marža određena je bilancom i kamatnim stopama koje se primjenjuju na određene stavke aktive, odnosno pasive te ukazuje na diferencijalni kamatni prihod kao postotak prosječne imovine. „*Ako se promijene kamatne stope, mijenjaju se i kamatni prihodi i rashodi*“ (Pavković, 2004, str. 183-185).

Mjerenje efikasnosti zaposlenika važan je pokazatelj jer su troškovi zaposlenika najčešće glavna komponenta bankovnih nekamatnih troškova, a osim toga pruža uvid u bankovnu efikasnost i može se mjeriti pokazateljem neto dobiti po svakom zaposlenom (Pavković, 2004, str. 185).

Ekonomska dodana vrijednost predstavlja neto dobit umanjenu za trošak kapitala mjeren ponderiranim troškom kapitala i pokazuje kreiranu vrijednost za pojedinačno razdoblje. Ovaj je pokazatelj određen:

- teškoćama kod određivanja troška kapitala,
- bankovnim kapitalom koji uključuje:
 - vlasničku glavnicu,
 - rezervacije,
 - porezna izuzeća,
 - neamortizirane dobitke na vrijednosnice,
- neto dobiti koja se temelji na računovodstvenim podacima i razlikuje se od stvarne dobiti (Pavković, 2004, str. 186).

4.2.3.2. Pokazatelji kapitala

Mjera stabilnosti i solventnosti banke iskazuje se koeficijentom adekvatnosti kapitala. „*Imovina i izvanbilančne komponentne klasificirane su i ponderirane propisanim stupnjevima rizika. Minimalna adekvatnost kapitala u Hrvatskoj iznosi 10%, dok baselski standard preporučuje 8%*“ (Pavković, 2004, str. 186).

Za mjerenje profitabilnosti i rizika linije poslovanja danas se koriste sustavi RAROC i RORAC. RAROC se odnosi na riziku prilagođen prinos na kapital, a RORAC na prinos na riziku prilagođen kapital. Dobit se može uskladiti za rizik (RAROC) tako da se očekivani gubici odbiju od dobiti zajedno s drugim troškovima, dok se kapital može uskladiti za rizik (RORAC) na način da su mu maksimalni gubici utemeljeni na budućim prinosima ili na iznos neophodan za pokriće dobiti (Pavković, 2004, str. 187).

4.2.3.3. Tržišni pokazatelji poslovanja banaka

Tržišni pokazatelji poslovanja banaka pokazatelji su ulaganja u vlasnički kapital banke. Zarade po dionici indiciraju na profitnu efikasnost običnih dionica banke. Ukoliko banka obavi cijepanje svojih dionica ili izda druge oblike bonusnih emisija, promjena pokazatelja ovisit će i o promjeni broja glavnih dionica banke. Vrijednost zarade po dionici računa se nakon obavljenih promjena strukture vlasničkog kapitala banke za minimalni broj godina unazad s ciljem ispravne analize dinamika kretanja zarada po dionici (Pavković, 2004, str. 188).

Cijena po dionici ukazuje na cijene dionica ostvarenih na organiziranim tržištima kapitala, a primarno na burzi. Analitičari u praksi koriste cijene dionica na zatvaranju burze jer najbolje odražavaju cijene dionica tekućeg dana. Dividende po dionici odnose se na veličinu tekućeg novčanog toka kojeg godišnje primaju dioničari banke po svakoj svojoj običnoj dionici. Preciznije rečeno, dividende po dionici ukazuju na veličinu dobiti ostvarene u izvještajnom razdoblju na temelju koje su izvršene ili se mogu očekivati izvršenja isplate dividendi. Na taj se način zadovoljavaju interesi postojećih dioničara, ali i potiču novi investitori (Pavković, 2004, str. 188).

Dividendni prinos je pokazatelj koji ukazuje na efikasnost ulaganja u obične dionice banke i mjeri veličinu godišnjih dividendi po dionici na njezinu tržišnu cijenu. Računa se kao omjer pokazatelja dividendi po dionici i pokazatelja cijene po dionici. Odnos cijene i zarada s druge je strane najvažnija mjera vrijednosti koju koriste investitori na tržištu dionica, a računa se kao omjer tržišne cijene po dionici i godišnjeg iznosa zarada po dionici. Odnos isplate dividendi ukazuje na raspodjele ostvarene neto dobiti banke (Pavković, 2004, str. 188).

5. BILANCA NA PRIMJERU BANAKA RAZLIČITIH VELIČINA

U ovom će se poglavlju prikazati struktura bilance banaka različitih veličina. Kao primjeri uzet će se:

- Splitska banka,
- Zagrebačka banka.

5.1. O odabranom uzorku banaka

Splitska banka danas je pridružena OTP banci, no u vrijeme kada je izrađen godišnji financijski izvještaj bila je u vlasništvu Societe Generale. Obavlja sljedeće djelatnosti:

- primanje svih vrsta depozita,
- primanje i odobravanje kredita i drugih plasmana,
- izdavanje garancija,
- obavljanje platnog prometa u zemlji i inozemstvu,
- trgovanje instrumentima tržišta novca, ostalim prenosivim vrijednosnicama te stranim sredstvima plaćanja i derivatima,
- izdavanje i upravljanje instrumentima plaćanja,
- poslovi skrbništva nad vrijednosnicama,
- poslovi agenta i pokroviteljstvo izdanja vrijednosnica,
- zastupanje u prodaji polica osiguranja i posredovanje u financijskim transakcijama,
- poslovanje sa sefovima.

Temeljni kapital banke u 2016. godini iznosio je 991 425 800 HRK, a na dan 31.12.2016. regulatorni kapital iznosio je 3 233 865 041,33 HRK (Godišnje izvješće – Splitska banka, 2017).

Zagrebačka banka ovlaštena je poslovna banka koja posluje u Hrvatskoj i matično je društvo Grupe Zagrebačke banke koja djeluje još i na području susjedne Bosne i Hercegovine. Pruža čitav niz bankovnih usluga koje uključuju poslovanje s:

- pravnim osobama,
- stanovništvom,
- bankama,
- inozemstvom.

Osim toga, bavi se i uslugama investicijskog bankarstva i korporativnog financiranja (Godišnje izvješće za 2016. godinu – Zagrebačka banka, 2017).

5.2. Prikaz strukture bilance na odabranom uzorku

Slika 6 prikazuje bilancu Splitske banke.

Odvojeni izvještaj o financijskom položaju			
na dan 31. prosinca 2016. godine			
	Bilješke	2016.	2015.
		u milijunima kn	u milijunima kn
IMOVINA			
Novac i potraživanja od banaka	4	3.489	3.374
Obvezna pričuva kod Hrvatske narodne banke	5	1.477	1.732
Plasmani i zajmovi drugim bankama	6	1.268	1.269
Derivatni financijski instrumenti	7	13	20
Financijska imovina koja se drži radi trgovanja	8	33	22
Zajmovi i predujmovi komitentima	9	16.096	16.980
Financijska imovina raspoloživa za prodaju	10	4.147	3.372
Ulaganja u ovisna i pridružena društva	11	244	36
Nekretnine i oprema	12	114	99
Ulaganje u nekretnine	13	23	23
Nematerijalna imovina	14	84	83
Potraživanja za porez na dobit		-	14
Odgođena porezna imovina	29	9	7
Ostala imovina	15	39	38
UKUPNO IMOVINA		27.036	27.049
OBVEZE			
Tekući računi i depoziti banaka		224	236
Tekući računi i depoziti komitenata	16	20.877	19.922
Primljeni zajmovi	17	1.631	2.552
Derivatni financijski instrumenti	7	10	11
Rezervacije za obveze i troškove	18	203	517
Obveze za porez na dobit	29	79	-
Ostale obveze	19	265	276
Ukupno obveze		23.289	23.514
KAPITAL I REZERVE			
Dionički kapital		991	991
Premija na izdane dionice		419	419
Zakonska rezerva		223	223
Ostale rezerve		40	72
Zadržana dobit		2.074	1.830
Ukupno kapital i rezerve	20	3.747	3.535
UKUPNO OBVEZE, KAPITAL I REZERVE		27.036	27.049
POTENCIJALNE I PREUZETE OBVEZE	30	5.552	5.290

Slika 6. Bilanca Splitske banke za 2016.

Izvor: Godišnje izvješće – Splitska banka (2017)

	Bilješke	2016.	u milijunima kn 2015.
Imovina			
Novac i novčani ekvivalenti	11	9.923	5.779
Obvezna pričuva kod Hrvatske narodne banke	12	5.540	7.034
Zajmovi i potraživanja od banaka	13	10.429	9.306
Financijska imovina po fer vrijednosti kroz dobit ili gubitak	14	2.546	2.320
Zajmovi i potraživanja od komitenata	15a	65.612	69.632
Financijska imovina raspoloživa za prodaju	16	6.924	7.700
Ulaganja koja se drže do dospelja	17	-	2
Ulaganja u podružnice i pridružena društva	19	1.637	1.674
Ulaganja u nekretnine	20	94	150
Nekretnine i oprema	21	1.215	1.212
Nematerijalna imovina	22	203	154
Odgodena porezna imovina	9c	424	420
Preplaćeni porez		-	110
Dugotrajna imovina i skupine imovine i obveza namijenjenih prodaji	23	56	-
Ostala imovina	24	525	499
Ukupna imovina		105.128	105.992
Obveze, kapital i rezerve			
Obveze			
Tekući računi i depoziti banaka	25	4.861	8.687
Tekući računi i depoziti komitenata	26	76.293	71.522
Financijske obveze po fer vrijednosti kroz dobit ili gubitak	27	2.067	1.956
Uzeti zajmovi	28	3.732	6.416
Izdani dužnički vrijednosni papiri	29	54	-
Rezervacije za obveze i troškove	30	579	1.813
Ostale obveze	31	886	802
Tekuća porezna obveza		172	-
Ukupne obveze		88.644	91.196
Kapital i rezerve			
Izdani dionički kapital	32a	6.405	6.405
Premija na izdane dionice	32a	3.370	3.370
Ostale rezerve	32b	604	600
Rezerva fer vrijednosti	32c	166	191
Zadržana dobit	32d	5.939	4.230
Ukupni kapital i rezerve		16.484	14.796
Ukupne obveze, kapital i rezerve		105.128	105.992

Slika 7. Bilanca Zagrebačke banke za 2016.

Izvor: Godišnje izvješće – Zagrebačka banka (2017)

Navedeni prikazi bilanci Splitske banke i Zagrebačke banke pokazali su da se pozicije bilanci razlikuju od banke do banke. Međutim, oba izvještaja po zakonu moraju prikazivati:

- imovinu,
- obveze,
- kapital i rezerve.

Splitska je banka u imovini prikazala sljedeće pozicije:

- novac i potraživanja od banaka,
- obvezne pričuve kod HNB-a,

- plasmane i zajmove drugim bankama,
- derivatne financijske instrumente,
- financijsku imovinu radi trgovanja,
- zajmove i predujmove komitentima,
- financijsku imovinu raspoloživu za prodaju,
- ulaganje u ovisna i pridružena društva,
- nekretnine i opremu,
- ulaganje u nekretnine,
- nematerijalnu imovinu,
- potraživanja za porez na dobit,
- odgođena porezna imovina,
- ostala imovina.

Kod Zagrebačke banke pozicije bilance koje su zajedničke sa bilancom Splitske banke su:

- obvezne pričuve kod HNB-a,
- financijska imovina raspoloživa za prodaju,
- ulaganje u nekretnine,
- nekretnina i oprema,
- nematerijalna imovina,
- ostala imovina.

Ono što je razlikuje od bilance Splitske banke su sljedeće pozicije:

- novac i novčani ekvivalenti,
- zajmovi i potraživanja od banaka,
- financijska imovina po fer vrijednosti kroz dobit ili gubitak,
- zajmovi i potraživanja od komitenata,
- ulaganja koja se drže do dospijeca,
- ulaganja u podružnice i pridružena društva,
- odgođena porezna imovina,
- preplaćeni porez,
- dugotrajna imovina i skupine imovine i obveza namijenjenih prodaji.

U bilanci Zagrebačke banke kod obveza, kapitala i rezervi za obveze su prikazane sljedeće pozicije:

- tekući računi i depoziti banaka,
- tekući računi i depoziti komitenata,
- financijske obveze po fer vrijednosti kroz dobit ili gubitak,
- uzeti zajmovi,
- izdani dužnički vrijednosni papiri,
- rezervacije za obveze i troškove,
- ostale obveze,
- tekuća porezna obveza.

Ukoliko se razmatraju pozicije bilance za obveze, može se uočiti da se pozicije Splitske i Zagrebačke banke preklapaju kod:

- tekući računi i depoziti banaka,
- tekući računi i depoziti komitenata,
- rezervacije za obveze i troškove,
- ostale obveze.

Pozicije za obveze u bilanci Splitske banke razlikuju se u:

- primljeni zajmovi,
- derivatni financijski instrumenti,
- obveze za porez na dobit.

Nadalje, preostaje još komentirati pozicije bilance za kapital i rezerve. U slučaju Splitske banke strukturirane su na sljedeći način:

- dionički kapital,
- premija na izdane dionice,
- zakonske rezerve,
- ostale rezerve,
- zadržana dobit.

Bilanca Zagrebačke banke, odnosno pozicije za kapital i rezerve, preklapaju se u:

- premija na izdane dionice,

- ostale rezerve,
- zadržana dobit.

Razlikuju se u pozicijama:

- izdani dionički kapital,
- rezerva fer vrijednosti.

Dakle, analiza strukture bilance dviju banaka na području Hrvatske pokazala je koje su im pozicije zajedničke, a u kojima se razlikuju. Obje bilance strukturirane su (i sadrže) ključne komponentne propisane zakonskim i podzakonskim aktima koji su razmatrani u ovom završnom radu, a to su imovina i obveze, kapital i rezerve.

6. ZAKLJUČAK

Svrha sastavljanja i prezentiranja financijskih izvještaja jest pružanje ključnih podataka zainteresiranim korisnicima koji upućuju na financijski položaj banke i ina uspješnost u poslovanju. Možda je upravo to razlog zbog kojeg će se netko odabrati biti klijentom te banke ili će investitore potaknuti na ulaganja, pa i kupnju banke.

Temeljni zadatak računovodstva jest prikupiti i analizirati financijske podatke i objaviti ih u elektronskom ili tiskanom obliku kako bi svi zainteresirani mogli lakše doći do navedenih podataka.

U ovom se radu problematizirao sam sadržaj financijskih izvještaja, kao i instrumenti i postupci analize financijskih izvještaja, uz naglasak na bilancu u praktičnom dijelu rada. Olakšavajuća okolnost prilikom pisanja i analiziranja svakako je bila dostupnost relevantne literature i objavljenih financijskih izvještaja.

Iako je zakonskim aktima propisana struktura bilanci banaka, neovisno o njihovoj veličini, u praksi je teško očekivati da će se komponente, bilo aktive ili pasive, u cjelosti podudarati. Pojedine banke tako mogu favorizirati financiranje potražne strane bilance dugoročnim zaduživanjem (bilo kreditima ili izdavanjem obveznica), dok se druge uglavnom fokusiraju na prikupljanje depozita fizičkih i pravnih osoba. S druge pak strane, imovina neke banke može biti pretežno sastavljena od odobrenih kredita klijentima, dok aktiva drugih banaka može biti sastavljena uglavnom od ulaganja u financijsku i nefinancijsku imovinu. Ipak, obrasci formiranja bilanci kod banaka usporedive veličine kudikamo su sličniji od onih različite veličine. Za velike banke tako je karakteristična veća baza klijenata te posljedično i veća količina prikupljenih depozita što pak znači i nešto višu obveznu pričuvu kod HNB-a, dok se aktiva uglavnom sastoji od odobrenih kratkoročnih i dugoročnih kredita fizičkim i pravnim osobama. Također, za velike banke karakterističan je i očekivan znatno veći broj stavki aktive odnosno pasive.

Manje banke pak karakterizira jednostavnija bilanca u kojoj dominiraju stavke kratkoročnog i dugoročnog kreditiranja u pasivi bilance odnosno dani zajmovi u aktivi bilance, a navedeno je uvjetovano manjom bazom klijenata kao i nedostupnosti većeg broja instrumenata tržišta kapitala. Ipak, neovisno o veličini banke, u njenom je interesu, a u

konačnici i u interesu svih njenih klijenata i vlasnika, poštivati osnovna načela poslovanja banaka zadovoljavajući kriterije ekonomičnosti i sigurnosti poslovanja.

Analiza strukture bilance dviju banaka na području Hrvatske, Splitske i Zagrebačke, pokazala je koje su im pozicije zajedničke, a u kojima se razlikuju. Obje bilance strukturirane su (i sadrže) ključne komponentne propisane zakonskim i podzakonskim aktima koji su razmatrani u teorijskom dijelu završnog rada, a to su imovina i obveze, kapital i rezerve.

Također, uočeno je da su im zajedničke sljedeće pozicije:

- obvezne pričuve kod HNB-a,
- financijska imovina raspoloživa za prodaju,
- ulaganje u nekretnine,
- nekretnina i oprema,
- nematerijalna imovina,
- ostala imovina,
- tekući računi i depoziti banaka,
- tekući računi i depoziti komitenata,
- rezervacije za obveze i troškove,
- ostale obveze,
- premija na izdane dionice,
- ostale rezerve,
- zadržana dobit.

U svim se ostalim pozicijama bilanca Splitske i Zagrebačke banke razlikuju.

LITERATURA

1. Alexander, D. & Nobes, C. (2010): *Financijsko računovodstvo: međunarodni uvod*. Mate, Zagreb
2. Bolfek, B., Stanić, M. & Knežević, S. (2012). Vertikalna i horizontalna analiza poslovanja tvrtke. *Ekonomski vjesnik: Review of Contemporary Entrepreneurship, Business, and Economic Issues*, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku: Ekonomski fakultet u Osijeku, Osijek, br. 1, str. 146-167.
3. Dečman, N. (2012): Financijski izvještaji kao podloga za ocjenu sigurnosti uspješnosti poslovanja malih i srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj. *Ekonomski pregled*, Hrvatsko društvo ekonomista, Zagreb, br. 7-8, str. 446-467.
4. *Godišnje izvješće za 2016. - Splitska banka* (2017). Split: Splitska banka d.d.
5. *Godišnje izvješće za 2016. - Zagrebačka banka* (2017). Zagreb: Zagrebačka banka d.d.
6. Marinčić, I. (2013): Analiza financijskih izvješća u trgovačkim društvima. Osijek: Ekonomski fakultet u Osijeku.
7. Narodne novine (2015): Pravilnik o strukturi i sadržaju financijskih izvještaja, Narodne novine d.d., Zagreb, br. 96.
8. Narodne novine (2015): Zakon o računovodstvu, Narodne novine d.d., Zagreb, br. 78.
9. Narodne novine (2016): Pravilnik o načinu vođenja registra godišnjih financijskih izvještaja, te načinu primanja i postupku provjere potpunosti i točnosti godišnjih financijskih izvještaja i godišnjeg izvješća, Narodne novine d.d., Zagreb, br. 1.
10. Narodne novine (2017): Odluka o strukturi i sadržaju godišnjih financijskih izvještaja kreditnih institucija, Narodne novine d.d., Zagreb, br. 30
11. Pavković, A. (2004): Instrumenti vrednovanja uspješnosti poslovnih banaka. *Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu*, Sveučilište u Zagrebu: Ekonomski fakultet Zagreb, Zagreb, br. 1, str. 179-192.
12. Perčević, H. & Hladika, M. (2012): Utjecaj računovodstvenog tretmana naknadnog mjerenja financijskih instrumenata na financijski položaj i profitabilnost hrvatskog bankarskog sektora. *Ekonomska misao i praksa*, Sveučilište u Dubrovniku, Dubrovnik, br. 2, str. 663-692.
13. Perčević, H. (n.d.): Financijski izvještaji i elementi financijskih izvještaja. [Mrežno]
Dostupno na:

<http://web.efzg.hr/dok/RAC//btusek/rac/2%20%20FINANCIJSKI%20IZVJE%C5%A0TAJI%20I%20ELEMENTI%20FINANCIJSKIH%20IZVJE%C5%A0TAJA.pdf> [Pokušaj pristupa 7.6.2018].

14. Ribarić Aidone, E. (n.d.): Analiza financijskih izvještaja. [Mrežno] Dostupno na: <https://loomen.carnet.hr/mod/book/view.php?id=131187&chapterid=31505&lang=de> [Pokušaj pristupa 4.6.2018].

15. Šarlija, N. (2009): Financijska analiza. [Mrežno] Dostupno na: https://www.mathos.unios.hr/analizapp/Files/Financijska_analiza.doc.pdf [Pokušaj pristupa 4.6.2018].

16. Vašiček, V. (n.d.): Bilanca. [Mrežno] Dostupno na: <http://web.efzg.hr/dok/RAC/vvasicek//predavanje%203%20BILANCA.pdf> [Pokušaj pristupa 7.6.2018].

17. Volarević, H. & Varović, M. (2013): *Računovodstvo I*. Mate, Zagreb

18. Vučemilović, V. (n.d.): Financijska analiza - financijski pokazatelji. [Mrežno] Dostupno na: http://www.vsmti.hr/en/courses/course-materials/doc_download/2928-5financijska-analiza.html [Pokušaj pristupa 7.6.2018].

19. Žager, K. & Žager, L. (1999): Analiza financijskih izvještaja. Masmedia, Zagreb

POPIS SLIKA

Slika 1. Vrste financijskih izvještaja	8
Slika 2. Podjela prihoda	13
Slika 3. Podjela rashoda.....	14
Slika 4. Metode izvještavanja novčanih tokova.....	17
Slika 5. Bilanca Splitske banke za 2016.	31
Slika 6. Bilanca Zagrebačke banke za 2016.....	32

POPIS TABLICA

Tablica 1. Skraćeni prikaz bilance banaka	15
Tablica 2. Račun dobiti i gubitka za banke	18
Tablica 3. Izvještaj o novčanim tokovima za banke	21
Tablica 4. Izvještaj o promjenama kapitala za banke.....	26